

Статистичко истражување за надворешна трговија според фактурирана валута

МТПБ_НТ.ТФВ_А_МК_2023_1

Референтни метаподатоци според ESMS 2.0 структура

1	Контакт
1.1	Организација/ институција за контакт
Државен завод за статистика	
1.2	Организациска единица за контакт
Одделение за надворешна трговија	
1.3	Лице за контакт
Сузана Срчкова	
1.4	Звање на лицето за контакт
Раководител на одделение за надворешна трговија	
1.5	Поштенска адреса
Даме Груев 4, 1000 Скопје, Република Северна Македонија	
1.6	Електронска адреса
suzana.srcokova@stat.gov.mk	
1.7	Телефонски број
00389 2 3295 777	
1.8	Факс
00389 2 3111336	
2	Ажурирање метаподатоци
2.1	Последна потврда на метаподатоците
25/07/2025	
2.2	Последна објава на метаподатоците
25/07/2025	
2.3	Последно ажурирање на метаподатоците

25/07/2025

3 Статистичка презентација

3.1 Опис на податоците

Податоците за надворешна трговија според фактурирана валута (ТФВ) се дел од информациите достапни за трговијата на земјите од Унијата со останатите земји кои не се членки на Унијата (ЕКСТРАСТАТ). Фактурирана валута е валутата во која се пополнува комецијалната фактура. Податоците според фактурирана валута може да се користат за истражување на употребата на еврото во меѓународната трговија, за споредување со улогата на доларот или за анализа на улогата на еврото во еврозоната и во земјите членки на ЕУ. Овие статистички податоци се многу корисни за централните банки, вклучително и Европската централна банка, за споредување на еврото со другите главни меѓународни валути. Овие податоци се користат исто така и од финансискиот пазар или странските инвеститори.

Статистички белези достапни за податоците за ТФВ:

- земја известувач;
- земја-партнер;
- референтен период;
- трговски текови и
- производ

3.2 Систем на класификации

Класификација на производи

Стандардна меѓународна трговска класификација (SITC Rev.4).

Податоците за ТФВ се обработуваат на ниво на сектор.

Класификација на земји

Список на држави-алфа 2 код

Податоците за ТФВ се десиминираат агрегирано на ниво „свет“

3.3 Опфат на сектор/и

Опфатот на податоците за ТФВ е ист како и за месечните детални податоци. Тие ги опфаќаат сите стоки што влегуваат (увоз) или излегуваат (извоз) од статистичката територија на Република Северна Македонија. Статистичката територија на земјата се совпаѓа со нејзината царинска територија. Податоците за ТФВ ги покриваат сите сектори на економијата.

3.4 Статистички концепти и дефиниции

Земја известувач - Освен за некои специфични стоки, како што се бродови и авиони, статистиката на надворешно-трговската размена ги следи физичките движења на стоките. Земјата бележи увоз кога стоките влегуваат на нејзината статистичка територија и извоз кога стоките ја напуштаат таа територија, освен ако тие стоки се транзит.

Земја партнер - Ова е последната позната дестинација за извоз и земја на потекло за увоз.

Производ - Стоките првенствено се класифицираат според тарифниот код, како што е утврдено во Комбинираната номенклатура на ЕУ. Податоците за ТФВ се обработуваат врз основа на табела за кореспонденција, што овозможува транспонирање на деталните податоци според Комбинираната номенклатура во Стандардната меѓународна трговска

класификација на (SITC). Податоците за ТФВ се достапни во три групи на производи: Суровини без масло (СМТК сектори од 0 до 4 (со исклучок на отсек 33 од СМТК)), масло (Отсек 33 од СМТК) и производи на преработувачката индустрија (СМТК сектори од 5 до 8).

Податоците за референтна година 2021-2023 се обработени согласно ЕУ Регулатива, Регулативата (ЕУ) 2019/2152 на Европскиот Парламент и Советот од 27 Ноември 2019 за Европските бизнис статистики и нејзините имплементирачки регулативи.

Согласно тековната регулатива се дисеминираат сите СМТК сектори од 0 до 9, а отсек 33 се дисеминира посебно и во рамките на сектор 3.

Валута - Фактурирана валута е валутата во која е пополнета комерцијалната фактура во дигиталната царинска декларација. Фактурираните валути се набљудуваат во следниве валути или групи на валути:

- евро;
- валути на земјите членки на ЕУ различни од евро;
- Американски долар и
- „друга“ (т.е. агрегирана група на валути на сите земји што не се членки на ЕУ, освен американскиот долар)

Започнувајќи од референтна година 2021, трговијата се дисеминира на следниве фактурирани валути:

- валути на земјите членки на ЕУ различни од евро
- евро
- амерокански долар и
- дополнително расчленување на наведените фактурирани валути - британска фунта, бразилски реал, канадски долар, швајцарски франк, кинески јуан, индиска рупија, јапонски јен, јужнокорејски вон, мексиканско песо, норвешка круна, руска рубља, сингапурски долар, турска лира.

3.5	Статистичка единица
Статистичка единица е секое физичко и правно лице што поднесува царинска декларација во земјата известувач, под услов царинската постапка да е од статистичка важност.	
3.6	Статистичка популација
Статистичката популација ја сочинуваат сите правни и физички лица кои поднесуваат царинска декларација до Националната царинска управа	
3.7	Референтна област
Република Северна Македонија	
3.8	Временска покриеност
Податоците за ТФВ се дисеминираат од ЕВРОСТАТ Погледнете го документот TIC Quality indicators. Податоците за ТФВ се дисеминираат на национално ниво Од 2013 година понатаму	
3.9	Базен период
Не е применливо	
4	Единица на мерење

Вредноста на трговската размена според фактурираната валута (во национална валута). Вредноста на стоковата размена се пресметува на националните граници, врз основа на FOB паритет (трошоците за транспорт и осигурување од местото на извоз во Р.С.Македонија до македонска граница се вклучени во вредноста) за извоз и CIF паритет (трошоците за транспорт и осигурување од местото на извоз во земјата-извозник до македонската граница се вклучени во вредноста) основа за увоз. За десиминација на податоците - Учество на секоја фактурирана валута во вкупниот увоз и извоз.

5 Референтен период

Референтен период за ТФВ податоците е календарската година

6 Институционален мандат

6.1 Законски акти и други договори

Национални: Закон за државната статистика („Службен весник на Република Македонија“ бр. 54/97, 21/07, 51/11, 104/13, 42/14, 192/15, 27/16 и 83/18, 220/18, 31/20) и Програма за статистички истражувања за периодот 2023-2027 година („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр.29/23 и 57/25). (<https://www.stat.gov.mk/ZaNas.aspx?id=8>)

Меѓународни: Регулатива (ЕЗ) бр. 471/2009 на Европскиот парламент и на Советот од 6 Мај 2009, Регулатива (ЕЗ) бр. 92/2010 на Комисијата од 2 Февруари 2010; бр. 113/2010 на Комисијата од 9 Фебруари 2010; бр. 2658/87 на Комисијата од 23 Јули 1987; бр. 2913/92 на Комисијата од 12 Октомври 1992. Методологија на стоковата размена Евростат 2006, Упатство за спроведување на INTRASTAT и EXTRASTAT законодавството, Евростат 2014, Меѓународните стокови и трговски статистички концепти и дефиниции на статистичката служба на Обединети нации (ИМТС2010).

Легислатива применлива од 1 Јануари 2022

Регулативата (ЕУ) 2019/2152 на Европскиот Парламент и Советот од 27 Ноември 2019 за Европските бизнис статистики и нејзините имплементирачки регулативи.

6.2 Споделување на податоци

Не е применливо

7 Доверливост

7.1 Доверливост - политика

1. Заштитата на индивидуалните податоци е регулирана со Законот за државна статистика (<https://www.stat.gov.mk/ZakonZaStatistika.aspx>) .

2.Основните принципи и активности, што се преземаат за да се обезбеди доверливоста на податоците се опишани во Политиката за статистичка доверливост (<https://www.stat.gov.mk/pdf/PolitikaZaDoverlivost.pdf>).

7.2 Доверливост - третирање на податоците

Како за статистиката за надворешна трговија со стоки, така и за надворешна трговија според фактурирана валута податоците се подготвуваат според пасивната доверливост применета во деталните податоци.

Податоците за надворешна трговија според фактурирана валута не се доволно детални за

да се овозможи идентификување на одреден трговец. Затоа не се применува посебен третман на податоците.

8 Политика за објавување

8.1 Календар на објавување

Датумот на објавување на податоците се утврдува во Календарот на навремено објавување, кој се ажурира квартално. Објавувањето на податоците за ТФВ е тесно поврзано со објавувањето на соопштението за дефинитивни податоци. Неколку дена по објавувањето на дефинитивните податоци, податоците за ТФВ се подготвуваат и објавуваат на националната веб-база на податоци (МАКСТАТ база).

8.2 Пристап до Календарот на објавување

<https://www.stat.mk/en/publishing-calendar/#/>

8.3 Кориснички пристап

Сите корисници имаат еднаков пристап до статистичките податоци: ова значи дека датумите за објавување на статистичките податоци се претходно јавно објавени и никој корисник нема пристап до официјалните статистички податоци пред нивното објавување. Статистичките податоци прво се објавуваат во едицијата „Соопштенија “ на ВЕБ страницата на Државниот завод за статистика во 12.00 часот.

9 Фреквенција на дисеминација

Податоците за надворешна трговија според фактурирана валута се ажурираат еднаш годишно со нова референтна година.

10 Достапност и јасност

10.1 Соопштенија

Не е применливо

10.2 Публикации

Не е применливо

10.3 Онлајн база на податоци

МАКСТАТ база на податоци - Надворешна трговија, достапна на веб-страницата на Државниот завод за статистика.

http://makstat.stat.gov.mk/PXWeb/pxweb/mk/MakStat/MakStat_NadvoresnaTrgovija_Indikator/130_TIC_ml.px/?rxid=46ee0f64-2992-4b45-a2d9-cb4e5f7ec5ef

https://makstat.stat.gov.mk/PXWeb/pxweb/mk/MakStat/MakStat_NadvoresnaTrgovija_Indikator/132_TIC2022_ml.px/

10.4 Пристап до микроподатоци

Користењето на микроподатоци за надворешни корисници е можно само за истражувачки цели и се врши во согласност со Законот за државна статистика (член 41, член 42 и член 43). Пристапот до анонимизирани микроподатоци е дефиниран со интерна

процедура на Државниот завод за статистика „Пристап до анонимизирани микроподатоци за научно-истражувачки цели“. (https://www.stat.gov.mk/ZaNas.aspx?id=22).	
10.5	Друго
По барање на корисниците, податоците се подготвуваат и во форма согласно нивните потреби.	
10.6	Документација за методологијата
Погледнете го документот https://ec.europa.eu/eurostat/documents/6842948/10374150/TIC+quality+indicators/a1fec4af-9acd-b04d-7b90-9e48348b8816	
10.7	Документација за квалитетот
Погледнете го документот https://ec.europa.eu/eurostat/documents/6842948/10374150/TIC+quality+indicators/a1fec4af-9acd-b04d-7b90-9e48348b8816	
11	Управување со квалитет
11.1	Обезбедување на квалитетот
Квалитетот на процесите и продуктите, во Државниот завод за статистика се обезбедува со почитување на Европскиот Кодекс за работа на европската статистика (https://www.stat.gov.mk/ZaNas.aspx?id=2) и Рамката за оценка на квалитетот во рамките на Европскиот статистички систем (ESS Quality Assurance Framework-- https://ec.europa.eu/eurostat/documents/64157/4392716/ESS-QAF-V2.0-final.pdf). Критериумите за квалитет се утврдени и во Законот за државна статистика во член 4б и член 4в (https://www.stat.gov.mk/ZakonZaStatistika.aspx).	
11.2	Оценка на квалитетот
Државниот завод за статистика спроведува статистички активности во согласност со Статистичкиот бизнис процес модел, кој се заснова на меѓународниот модел - генерички Статистичкиот бизнис процес модел (GSBPM). Примената на овој модел и меѓународните стандарди во статистичката продукција обезбедува високо ниво на точност и споредливост на податоците.	
12	Релевантност
12.1	Потреби на корисниците
Податоците за надворешна трговија според фактурирана валута (ТФВ), може да се користат за истражување на употребата на еврото во меѓународната трговија на ЕУ, за споредување со улогата на американскиот доларот или за анализа на улогата на еврото во еврозоната и во ЕУ. Главни корисници на ТФВ податоците се Министерството за финансии и Централната банка.	
12.2	Задоволство на корисниците

Почнувајќи од 2009 година, Државниот завод за статистика на секои три години спроведува Анкета за задоволство на корисниците.	
12.3	Комплетност
Во однос на варијаблите кои се предвидени според Регулатива (ЕЗ) бр. 471/2009 на Европскиот парламент и на Советот од 6 Мај 2009, ДЗС има целосна покриеност.	
13	Точност и веродостојност
13.1	Севкупна точност
Бидејќи фактурираната валута е задолжителен податок во царинската декларација, точноста на податоците за ТФВ е на високо ниво	
13.2	Примерочни грешки
13.3	Непримерочни грешки
Не е применливо	
14	Навременост и точност
14.1	Навременост
14.2	Точност
Погледнете го концептот 14.2.1 од Quality indicators on data by invoicing currency за временското задоцнување помеѓу реалната достава на податоците за ТФВ и датумот кога тие треба да бидат доставени.	
15	Кохерентност и споредливост
15.1	Географска споредливост
Од методолошки аспект, споредливоста меѓу земјите е обезбедена со имплементација на концептите и дефинициите утврдени со законодавството на ЕУ и со примена на комплементарните упатства дадени во упатството за меѓународната трговија на стоки на европската статистика.	
15.2	Временска споредливост
Податоците се споредливи низ времето и главни промени кои се спроведоа во националната методологија се следниве: -обработка на податоците во согласност со КОЕК во 2008 година, -обработка на податоците во согласност со СМТК во 2007 година, -воведување на код за Косово во 2009 година, -приклучувањето на Хрватска кон ЕУ во 2013 година, -излегувањето на Велика Британија од ЕУ во 2020 година, -воведување и обработка на податоците во согласност со КПД 2.1 во 2017 година, -обработка на податоците во согласност со ХС во 2017 година, -обработка на податоците во согласност со ХС во 2022 година	

15.3	Меѓудоменска кохерентност
Интрадоменските проверки извршени од Еуростат пред десиминирање на податоците, обезбедуваат кохерентност помеѓу податоците објавени во базата на податоци на ТФВ и податоците произведени од статистиката на надворешно-трговската размена.	
15.4	Внатрешна кохерентност
Внатрешната кохерентност на податоците е обезбедена.	
16	Трошок и оптовареност
Трошокот за подготовка на податоците за ТФВ се однесува само на чекорите за нивно составување извршени од ДЗС.	
17	Ревизија на податоците
17.1	Политика за ревизија на податоците
Политиката за ревизија на податоците на ТФВ е во тесна корелација со ревизиите на податоците за статистиката на надворешно-трговската размена. Ревизиите не се предвидуваат за податоците на ТФВ доколку ги поминале сите валидациони проверки и се одобрени од Евростат.	
17.2	Практика за ревизија на податоците
Ревизионата практика на податоците е дефинирана во политиката за ревизија на податоците за статистиката на надворешно-трговската размена	
18	Статистичка обработка
18.1	Извори на податоци
Извор на податоците е Единствениот царински документ (ЕЦД)	
18.2	Фреквенција на прибирање податоци
Секој месец преку Единствениот царински документ (ЕЦД)	
18.3	Прибирање на податоците
Прибирање на податоците за надворешно-трговската размена Секој месец Царинската Управа, во xml формат, ги доставува податоците од дигиталната царинска декларација за последниот месец, вклучувајќи ги и ревидираните податоци за претходните месеци и година. Периодот на пренесување е најдоцна 15 дена по завршување на референтниот месец. Прибирање на податоците за надворешна трговија според фактурирана валута (ТФВ) Фактурираната валута е задолжителен податок во царинската декларација.	
18.4	Проверка на податоците
Проверки на квалитетот на податоците за ТФВ: - Проверки во рамките на податоците: комплетноста на базата на податоци и единственоста на записите, валидноста на кодовите, валидноста на комбинациите на кодови во различните димензии, меѓурекардните проверки на конзистентност; - Проверка во рамките на доменот: проверка на кохерентноста помеѓу вредностите	

објавени во базата на податоци ТФВ и вредностите што произлегуваат од податоците на статистиката на надворешно-трговската размена.

18.5	Компилирање податоци
-------------	-----------------------------

Процесот на обработка на податоците започнува со дефинирање на барањата од DOC MET No 1084. После примената на валидационите правила (проверка на точност,севкупност на податоците,споредба со временска серија) се пресметува вредноста на фактурираната валута.

18.6	Прилагодување
-------------	----------------------

Не е применливо

19	Коментар
-----------	-----------------

A.1	Анекси
------------	---------------